

MASARYKOVA UNIVERZITA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Obor Mezinárodní vztahy

Francouzská dekolonizace a její vliv na

francouzsko-alžírské vztahy

Bakalářská práce

Jan Štangl

Vedoucí práce: Mgr. Petr Vilímek

UČO: 260928

Obor: Mezinárodní vztahy, Evropská studia

Imatrikulační ročník: 2007

Brno, 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně za použití uvedené literatury.

.....

Rád bych na tomto místě poděkoval panu Mgr. Petru Vilímkovi za cenné rady při tvorbě mé bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	5
VZNIK FRANCOUZSKÝCH KOLONIÍ	7
VZNIK FRANCOUZSKÉ KOLONIE NA ÚZEMÍ ALŽÍRSKA	7
SYSTÉM KOLONIÁLNÍHO PANSTVÍ V ALŽÍRSKU.....	9
ZÁNİK FRANCOUZSKÉ KOLONIE ALŽÍRSKO.....	11
SITUACE PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE	12
POČÁTKY BOJE ALŽÍŘANŮ ZA NEZÁVISLOST	13
PRŮBĚH VÁLKY V ALŽÍRSKU.....	14
1954-1958.....	14
1958-1962.....	15
RANNÉ VZTAHY MEZI FRANCIÍ A ALŽÍRSKEM	16
EVIANSKÉ SMLOUVY, KDO VLASTNĚ VYHRÁL?	16
<i>Politické a ekonomické aspekty dohod .....</i>	<i>17</i>
<i>Vojenské aspekty dohod .....</i>	<i>17</i>
<i>Důsledky smlouvy.....</i>	<i>18</i>
OD NEZÁVISLOSTI DO 90. LET.....	19
VZTAHY MEZI ZEMĚMI PO KONCI STUDENÉ VÁLKY	22
BARCELONSKÝ PROCES	23
<i>Vznik Barcelonského procesu.....</i>	<i>23</i>
<i>Pilíře Barcelonského procesu .....</i>	<i>25</i>
<i>Alžírsko v rámci Barcelonského procesu .....</i>	<i>26</i>
BILATERÁLNÍ VZTAHY FRANCIE A ALŽÍRSKA	27
ZÁVĚR	30
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	33
PRIMÁRNÍ LITERATURA.....	33
SEKUNDÁRNÍ LITERATURA.....	33

Úvod

Francie se po téměř celou svou historii těšila velkému vlivu na dění v Evropě i ve světě. Z velké části na tom mělo také zásluhu rozlehlé koloniální území, kterým mohla disponovat. Existovala období, kdy velmi úspěšně konkurovala vlivu Velké Británie. To podporovalo nejen její politiku mocenskou, ale kolonialismus měl také značný dopad na ekonomickou situaci země.

V této práci se pokusím analyzovat průběh dekolonizace Alžírsko, následně se zaměřím na dopady této události na následný vývoj vzájemných vztahů těchto dvou států. Nejprve však bude nutné se podívat na samotný vznik francouzských kolonií, jejich fungování a také na to, jaké postavení měly vůči své mateřské zemi, či jaký měly vliv na francouzskou domácí politiku.

Úkolem této práce je, jak již jsem uvedl, analyzovat vliv, který měl násilný průběh dekolonizace Alžírsko na vztahy s Francií. Na základě empiricko-analytického přístupu hodlám verifikovat svou hypotézu, která zní: *Násilný průběh dekolonizace Alžírsko měl dlouhodobý negativní dopad na vývoj vzájemných vztahů mezi Francií a samostatným Alžírskem.* Jedná se spíše o práci deskriptivního charakteru s následnou analýzou zjištěných faktů. Za tímto účelem budu zkoumat objektivní zdroje, tedy akademické práce týkající se historie obou zemí, průběhu konfliktu, ale také novinových článků, či projevů státníků, které vystihují současný stav vzájemných vztahů a případně i smluv, které tyto vztahy upravovaly.

Alžírsko mělo v tomto systému velmi významné postavení, které mohlo být způsobeno velkým počtem Francouzů, kteří v oblasti žili. Pro pochopení toho, proč došlo k tak násilnému průběhu dekolonizace, která přerostla až ve válku je nutné se také podívat právě na pozici Alžírsko v rámci koloniálního panství Francie, neboť zde je možné najít mnohé příčiny Alžírského konfliktu.

Následující části práce se zaměří na vztahy mezi oběma zeměmi po získání alžírské nezávislosti. Nejprve se zaměřím na popis ranných vztahů a spolupráce, neboť země jako Alžírsko si, i přes vcelku hluboko zakořeněnou nevraživost vůči „francouzským dobyvatelům,“ nemohlo dovolit úplné odstřížení od své bývalé koloniální velmoci. Důvodem toho byla velká

provázanost ekonomik a do značné míry také závislost na pomoci ze strany Francie. Většina alžírských elit navíc získala vysokoškolské vzdělání právě ve Francii a tudíž k ní měli blíže, než k ostatním velmocem světa. Snad pouze Egypt mohl Francii v některých ohledech nahradit a tím trochu narušit onu propojenost.

Pozornost bude věnována také období, kdy se Alžírsko spíše než k Francii orientovalo na SSSR. Tím se také do jisté míry komplikovala a zaplétala Studená válka, neboť pozice Alžírsko by v případě jeho absolutního ovládnutí Sovětským svazem znamenala velkou strategickou výhodu vůči západoevropským zemím.

Závěr práce se zaměří na vývoj francouzsko-alžírských vztahů po pádu železné opony. Zřejmě nejdůležitějším tématem tohoto období je Barcelonský proces a následně vytvořená Eurostředomořská unie, která je, z velké části, iniciativou Francie a Alžírsko se této spolupráce aktivně účastní. Ovšem nebudou zanedbány ani bilaterální vztahy obou zemí, které do jisté míry také ovlivňovaly i onen Barcelonský proces.

Vznik francouzských kolonií

Počátky francouzského koloniálního snažení se dají počítat s rozvojem objevných výprav. Prvním cílem Francouzů byla Severní Amerika a následně Asie. Afrika byla v té době jen obtížně získatelná, neboť toto území ovládala Osmanská říše. Prostor pro ovládnutí tohoto regionu nastal až v 18. a 19. století, kdy se z Osmanské říše stával onen „nemocný muž na Bosporu“.

Po Velké francouzské revoluci a s nástupem Napoleona Bonaparte do funkce konzula, se pozornost zahraniční politiky zaměřila v rámci možné koloniální expanze na sever Afriky. Hlavním cílem se stal Egypt. Francouzský ministr zahraničí Talleyrand žádal o jeho přiznání pod francouzský vliv. *„Šlo zjevně o to, aby se tudy znovu otevřela cesta do Indie a ke spojenci Tipú Sultánovi, který se v roce 1784 stal maisúrským vládcem.“*¹ Ovšem ani Egypt se Francii nepodařilo dostat pod svoji nadvládu. Velký spojenec Francie v oblasti, jímž byla Velká Británie, se stal tím, kdo Egypt více méně ovládal. Ačkoliv tento stát si stále udržoval do velké míry nezávislou vládu Angličané neměli absolutní vliv.

Francie se vydala v Africe směrem na západ. Snažila se ovládnout území, která byla na západ od Egypta. Důvodem k tomu byl hlavně fakt, že se v této oblasti podařilo objevit masivní naleziště zlata a diamantů. Právě proto musela i o tuto oblast Francie soupeřit s jinými evropskými státy. Opět se utkali s Brity, navíc se zde prosazovali ještě Portugalci, Němci a částečně též Španělé.²

Vznik francouzské kolonie na území Alžírsko

Prakticky největším přelomem při vytváření koloniálního panství Francie se stalo převedení Alžírsko pod správu Francie. Tato oblast po několik set let byla územím Osmanské říše, ale na přelomu 18. a 19. století se začal projevovat její úpadek a pomalu se stala oním „nemocným mužem na Bosporu.“

---

¹Citace: Ferro, M. *Dějiny kolonizací : Od dobývání až po nezávislost 13.-20. století*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2007. str. 92

² Ferro (2007), str. 93

Již koncem 18. století si Francie uvědomila, že by této slabosti Osmanské říše mohla využít a získat pod svou správu Alžírsko, které mělo strategický potenciál, a to hlavně díky svému nerostnému bohatství³. Touha po Alžírsku byla také prezentována jako řešení domácích problémů, kterým Francie na přelomu století čelila. Toto snažení se nadále stupňovalo a vyvrcholilo v roce 1827, kdy Francouzi konečně dostali záminku k akci. „29. dubna 1827 alžírský dey⁴, Husayn, udeřil francouzského konzula Pierra Devala do obličeje plácačkou na mouchy. Tato inzultace reprezentanta Francie v oblasti odstartovala krizi ve vztazích mezi oběma zeměmi. Toto klopýtnutí využila Francie k zahájení svého koloniálního podniku.“⁵

Samotná kolonizace započala o tři roky později v roce 1830. Francouzská armáda provedla invazi, načež se rozhořela krátká, ale intenzivní válka o území Alžírsko. Dne 14. června se na alžírském pobřeží vylodilo 34 000 vojáků z flotily čítající 600 lodí. Dey poslal 7 000 janičářů, ke kterým se postupně připojilo až 35 000 vojáků, které vyslali ostatní deyové severní Afriky. Díky své lepší vybavenosti postupovali francouzské jednotky velmi rychle a již 19. června hlavní město dobyli. V následujících dnech utekl alžírský dey do Neapole čímž se osmanská kontrola nad oblastí zhroutila a Alžírsko se dostalo pod nadvládu Francie.

Roku 1847 bylo označeno jako vojenská kolonie a jeho hlavou se stal generální guvernér, který měl exekutivní i vojenskou moc prakticky ve svých rukou.⁶ Alžírské obyvatelstvo prakticky nikdy nepřijalo svou poddanost francouzské vládě a po celou dobu existence koloniálního zřízení na svém území považovali Francouze za okupanty a vztah k nim byl velice komplikovaný a ne příliš přátelský.⁷

---

³ Především zlato a měď. (Haywood, J. . *Atlas světových dějin*. Bratislava : Nakladatelství Slovart, 2001. str. 193)

⁴ Dey je označení pro správce oblastí Osmanské říše, jejíž součástí bylo do 19. století i Alžírsko.

⁵ *On 29 April the dey of Algiers, Husayn, struck the French consul Pierre Deval in the face with a fly-swatter. This insult to the representative of France in the regency started a crisis in relations between the two countries as a result of which the French stumbled upon one of its most important colonial ventures.* (Abun-Nasr, J.M. *A History of the Maghrib in the Islamic Period*. Melbourne : Cambridge University Press, 1987. online text. str. 249)

⁶ France's African Empire. *Current Events*. 2005 . (online text) str. 2

⁷ Abd al-Kádir – tento muslimský myslitel dlouhou dobu odmítal podrobení Alžírsko a vedl skupinu, která proti Francouzům vytrvale bojovala. Několikrát takticky s Francií podepsal příměří, ale vždy pouze jen na dobu, kdy se mu podařilo opět mobilizovat jednotky. Konečnou kapitulaci byl donucen podepsat v roce 1847, kdy již nebyl schopen odolávat stále větší francouzské přesile a jejich odvetné

System koloniálního panství v Alžírsku

Aby bylo možné objektivně prozkoumat důvody a příčiny tak krvavého konfliktu, který doprovázel proces získávání nezávislosti Alžírsko na Francii, musím se nejprve alespoň v krátkosti zmínit o tom, jak vypadal systém, díky němuž Francie Alžírsko ovládala a spravovala.⁸

Jak bylo již výše zmíněno, byla na tomto území zřízena tzv. vojenská kolonie. Tento pojem v sobě skrývá jisté prvky, které by ho od běžného koloniálního zřízení odlišovalo. Je samozřejmě takřka nemožné shrnout koloniální systém jednoduchou definicí, ve které by způsob vlády byl obecně popsán, neboť každá koloniálně ovládaná země měla svá specifika, jimž bylo nutné systém přizpůsobit.

V úvodu jsem se zmínil, že Alžírsko mělo velmi zvláštní pozici v rámci francouzského koloniálního panství. Tato výjimečnost měla hned několik důvodů, které zařídily, že jeho vliv na fungování kontinentální Francie byl větší, než jaký měly ostatní kolonie. Nutno také podotknout, že poté, co se podařilo Alžírsko, alespoň částečně stabilizovat byla vojenská kolonie reformována a koncem 19. Století se oblast dostala pod civilní správu. Jistou zvláštností byl též fakt, že toto území nespadlo pod ministerstvo kolonií, jako ostatní závislá území, ale přímo pod pravomoci ministerstva vnitra. Toto také poukazuje na důležitost, jakou Alžírsku Francouzi přikládali.

Prvním důvodem byla samotná poloha Alžírsko. Nacházelo se velmi blízko Francie a mohla se tedy stát důležitým cílem francouzských obchodníků, kteří zde hodlali podnikat. A to hlavně díky levné pracovní síle v podobě původních obyvatel. Proto je vcelku nemístné označovat francouzské kolonie jako nevýhodné. Ano, na rozdíl od britských kolonií neznamenal kolonie pro Francii nijak velký výnos do státní kasy, ale soukromý sektor z nich velmi prosperoval. *„Vezmeme-li v úvahu protekcionismus, jaký vládl v těchto „departmentech“, a skutečnost, že tím bylo Alžírsko udržováno v předindustriálním stavu, měl zde kapitál vkládaný do průmyslu ve Francii jistotu bezpečného odbytiště.“⁹*

---

akce byly čím dál krutější. (ROZET, M. a kol. *L'Univers : ou Histoire et Description de tous les peuples, de leurs religions, moeurs, coutumes etc..* 1. Paris : L'Institut, 1850. str. 28-32)

⁸ Ferro (2007), str. 83-84.

⁹Citace: Ferro (2007), str. 98

Dalším důvodem, kvůli kterému mělo Alžírsko vysoké postavení mezi ostatními koloniemi byl fakt, že se na jeho území v průběhu času stěhovalo velké množství bílých francouzských obyvatel. Alžírsko se postupně stalo plnohodnotnou součástí francouzského politického systému a jeho zástupci byli voleni do parlamentu. Ovšem volební právo bylo přiznáno pouze Francouzům. Těm místní obyvatelstvo brzy začalo říkat „pieds noirs“¹⁰. Původní obyvatelé Alžírska o své volební právo dlouho bojovali, neboť si v takovéto situaci připadali jako poloprávní obyvatelé Francie. K radikálnějším změnám v postavení Alžířanů došlo až po druhé světové válce ve spojitosti s rostoucí touhou po nezávislosti, kdy jim bylo přiznáno volební právo (ačkoliv ne rovné, protože pieds noirs měli hlas s větší vahou) a alespoň část vzdělaných obyvatel dostala příležitost získat plné francouzské občanství.

---

¹⁰ Toto označení se z francouzštiny dá přeložit jako černé nohy. Tím místní obyvatelé poukazovali na skutečnost, že bílí Francouzi nosili boty, zatímco Alžířané chodili bosí.

Zánik francouzské kolonie Alžírsko

V předchozí kapitole jsem označil soužití Alžířanů a Francouzů za velmi problematické. Nastínil jsem také několik problémů, které způsobovaly značné spory a postupem doby, kdy nedošlo k téměř žádným změnám postavení Alžířanů nejen v politickém životě Francie ale i samotného Alžírsko, se začalo ukazovat, že takovýto systém je nadále neudržitelný a bude nutné ho značně změnit, pokud mělo Alžírsko zůstat i nadále součástí Francie.

Hned z počátku této kapitoly si dovoluji napsat, že Francie vhodný okamžik na tyto změny propásala a to se také později ukázalo. Ovšem kdy ten vhodný moment na změny vůbec nastal? Dalo by se říci, že celé 19. století mohlo být oním vhodným okamžikem. Tedy minimálně z pohledu Alžírsko a jeho obyvatel. Jednalo se o etnikum, které nemělo nijak významné národní cítění. Prakticky jediným prvkem jejich sounáležitosti byla víra. Toto mohl být příhodné období na provedení změn, které by celému problému vzniklému ve 20. století zabránily. „*Také v Alžírsku vytvořil francouzský civilizační vliv základy politického života a posléze inspiroval i vznik vnitřně diferenciovaného národního hnutí.*“¹¹ Například Ferhát Abbás, což byl lékárník z města Sétif, vytvořil hnutí, které během 30. let 20. století nabývalo na popularitě a proklamovalo alžírské nacionalistické tendence.¹²

Je ale také nutné vzít v potaz francouzskou zahraniční politiku. Tehdejší francouzský režim byl velmi nestálý a měl dost problémů s tím, aby se udržel. Pokud by k takovým změnám došlo, je pravděpodobné, že by to pobouřilo Francouze, kteří s Alžírskem měli své obchodní zájmy, nemluvě již o pied-noirs, kteří by tak ztratili své výhodné postavení ve společnosti tohoto území.

Navíc zde byl i tlak, který Francie cítila vzhledem k její upadajícímu postavení v Evropě. Nastupovaly nové velmoci, jako Rusko, Itálie a také Německo. V případě, že by Francie na takovéto změny přistoupila, mohlo by to být v těchto zemích bráno jako slabost, nehledě na to, že by to mohlo ohrozit i jejich vlastní koloniální panství

Zřejmě poslední možnost na reformy, které by alespoň částečně zlepšili pozici Alžířanů ve Francii se naskytl po 1. světové válce. Ta poukázala na

---

¹¹ Citace: Nálevka, V. *Světová politika ve 20. století*. Vyd. 2. Praha : Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2005. str. 156

oslabení Francie, ale naopak by se Francie nemusela obávat ostatních evropských zemí, zejména těch poražených, neboť ty by se jen stěží zmožily na nějakou formu odporu. Francie však měla i v této době jiné starosti. Po válce byla její ekonomika silně poškozena a byla nutné jí opět nastartovat a také Francie společně s Velkou Británií získaly na úkor Německa některé jeho kolonie, tudíž se soustředily na jejich ovládnutí. V této době zřejmě Francie promeškala i poslední šanci na zlepšení postavení Alžířanů a tím i možnost udržet Alžírsko francouzské.

Situace po druhé světové válce

Druhá světová válka znamenala pro Francii katastrofu. Ačkoliv se jí podařilo vyjednat si pozici vítězné země, ekonomicky byla naprosto zruinovaná. Dvakrát přes celé její území prošla válečná fronta, která prakticky zničila veškerý průmysl. Francie byla v troskách a je zřejmé, že bez tak velké pomoci ze strany Spojených států, jakou poskytoval Marschalův plán by trvalo velmi dlouho, než by se jí podařilo tyto škody alespoň částečně odstranit.

Válka však pro Francii neznamenal pouze ekonomické problémy. Asi největší ránu v dějinách utrpěla její prestiž. Rychlá porážka, kterou Francii na počátku války zasadilo Německo, znamenala velký pád důvěry v tuto zemi, jako sliného hráče na evropském kontinentu. Toto velmi silně vnímaly i kolonie a důvěra ve Francii se mezi jejich obyvateli značně snižovala.

Druhá světová válka se nevyhnula ani Alžírsku. Na území prakticky celé Severní Afriky docházelo k těžkým bojům, které znamenaly obrovské ztráty na jeho obyvatelstvu. Na počátku války se mnoho pieds-noire přidalo na stranu Vichistického režimu a změnu přinesla až invaze spojeneckých vojsk do severní afriky. Velkým znakem slabosti Francie byl fakt, že jednotky v této oblasti byly pod velením Britů, či později též Američanů. Období těsně po válce tak poznamenalo velké rozčarování zejména na straně Arabů.¹³ V té době se také začíná formovat jednotnější představa alžírského národa, napětí v zemi stoupá a Francie se stává více a více nenáviděnou. Tato situace

---

¹² Nálečka, str. 156

¹³ Kersaudy, F. *De Gaulle a Churchill*. Praha:Themis,2003. str. 140

eskalovala dále a v roce 1945 vyvrcholila v ozbrojené povstání¹⁴. Francii se tuto vzpouru podařilo potlačit, ale pouze za cenu krveprolití, což mělo za důsledek, že i ti Alžířané, kteří byli ochotní dále s Francií spolupracovat, se k ní otočili zády.

Paradoxem je, že v tuto chvíli, kdy bylo již zřejmé, že Alžířané odmítají Francii jako svou „mateřskou zemi“, došlo k reformám, po kterých Arabové volali téměř celé 19. století. Ústavou z roku 1947 bylo zavedeno všeobecné volební právo, i když ne rovné. Byl zaveden kuriový systém, a tím se zajistilo, že hlas *pieds-noirs* měl stále větší váhu.¹⁵ Ovšem situace byla vyhrocená ještě v době, kdy zuřila druhá světová válka. Roku 1943 vzniklo Hnutí za vítězství demokratických hodnot (*Le mouvement pour le triomphe des libertés démocratiques*)¹⁶, jehož radikální část zorganizovala 8. Května 1945 útok na francouzské osadníky. Během této akce padlo přes 100 Francouzů a hnutí bylo zakázáno. Odvetná akce si vyžádala přibližně 10 000 mrtvých. Tyto masakry nadobro uzavřely možnost jednání, která by dokázala situaci v zemi uklidnit.

Počátky boje Alžířanů za nezávislost

Poté co bylo hnutí za vítězství demokratických hodnot zakázáno se vytvořilo několik dalších organizací, které byly více, či méně radikální. Všechny však měly společný cíl, zbavit Alžírsko Francouzské nadvlády a vytvoření nezávislého státu. Jednou z nich byl i Demokratický svaz Alžírského manifestu. Její hlavní představitel Ferhat Abbas se v programu odvolával nejen Alžírský manifest, ale také právě na hnutí za vítězství demokratických hodnot, neboť podle něho se toto hnutí mohlo stát možností, jak zajistit pochopení pro alžírskou věc v Evropě.¹⁷

Všechna hnutí, která se vytvořila byla ovšem v roce 1954 zastíněna vytvořením Fronty národního osvobození¹⁸(dále již jen FLN). A právě i rok jejího vzniku bychom mohli považovat za začátek války v Alžírsku. Jednalo se

---

¹⁴ Plechanovová, B. Fidler, J. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997. str.184

¹⁵ Plechanovová, str. 184, Nálevka str. 157

¹⁶ „... požadoval vnitřní autonomii, ústavu, vládu a federaci s Francií.“ Nálevka: str. 156

¹⁷ Nálevka str. 157

¹⁸ Abun-Nasr str.342-46

o velmi radikální hnutí, ve kterém se sdružilo mnoho tváří ostatních organizací bojujících za nezávislost.

Průběh války v Alžírsku

Vzhledem k délce trvání konfliktu na území Alžírsku, který provázel konec koloniálního systému v této oblasti, jsem si pro potřeby této práce dovolil toto období rozdělit na dvě části, a to na dvě čtyřleté periody. Důvodem k tomuto oddělení je právě rok 1958, kdy nastává v celém konfliktu zvrat. Ten je způsoben hlavně změnou radikální změnou na straně francouzské politické reprezentace, tedy zvolením Charlese de Gaulla za prezidenta.

1954-1958

Od založení FLN se situace v Alžírsku nadále radikalizovala a mnozí pieds-noirs volali po zásahu francouzské vlády. Ta se ovšem problémy Alžírsku zabývala jen okrajově, neboť pařížské elity se domnívaly, že reformy, které byly uskutečněny v roce 1947¹⁹, jsou dostačující a další vlna násilí, podobná té z roku 1945 nehrozí. Ani samotní pieds-noirs však nebyli jednotní ve svém názoru na řešení situace. Komunisté se podobně jako centrum domnívali, že provedené reformy jsou dostačující a liberálové viděli jedinou možnost k uklidnění v provedení kroků, vedoucích ke zrovnoprávnění alžírského obyvatelstva a požadovali, aby všem alžířanům bylo přiznáno plné francouzské občanství.²⁰

V roce 1956 přestala FLN spolupracovat s ostatními organizacemi, které se národnostními otázkami Alžířanů zabývaly. „*Zdá se, že radikální složky FLN zcela záměrně vyřadily z politického a vojenského zápasu umírněné představitele zahraničního zastoupení.*“²¹ Tím se zavřela poslední cesta k jednání a možnému klidnému vyřešení sporů. Avšak ani tento fakt nebyl pro francouzské politiky dostatečným varováním a otázkám Alžírsku věnovali i nadále jen malou pozornost.

Změnu přinesl až 9. květen 1958. V tento den došlo k útoku na francouzské vězně. Tento atentát vyburcoval Alžířany a během dalších 4 dnů

---

¹⁹ viz. výše

²⁰ History of Algeria, www.historyworld.net

vypuklo povstání proti úřadům.²² Tyto události již francouzské politiky rozhýbaly a ti pokusili se podniknout kroky k zažehnutí celé krize. Byl zřízen Výbor pro veřejné blaho²³, který měl za úkol zajistit potlačení vzpoury. V tom ovšem nebyl úspěšný a celý konflikt hrozil přerůst v občanskou válku, která se mohla přenést i na území kontinentální Francie. Problémem při možném řešení krize byl také fakt, že francouzská armáda jen nerada následovala rozhodnutí vlády a snažila se být na ní co nejvíce nezávislá. Velmi také pokulhávala samotná komunikace mezi jejími vrcholnými důstojníky a vládními politiky.²⁴

1958-1962

V červnu 1958 jmenoval tehdejší prezident René Coty premiérem hrdinu druhé světové války Charlese de Gaulla. Ten měl, díky faktu, že byl vysokým vojenským představitelem, být schopný zkrotit armádu a donutit jí poslouchat nařízení vlády a tím vyřešit konflikt v Alžírsku. Velmi prozíravé bylo od de Gaulla, že se před svým uvedením do úřadu premiéra o konkrétním způsobu řešení konfliktu příliš nezmiňoval. Důvodem bylo, že veřejné mínění, stejně jako pozice francouzských politických elit se staly velmi polarizovanými.²⁵ Do té doby nemyslitelné odtržení Alžírka se pomalu začalo dostávat do veřejné diskuse a postupně si Francouzi začali připouštět, že oběti, které s sebou konflikt přináší jsou příliš velké na to, aby stálo za to dál o Alžírsko bojovat.

Nutno podotknout, že krize v Alžírsku byla oním pověsným posledním hřebíčkem do rakve politického systému francouzské čtvrté republiky. Po neúspěších v Indočíně a Suezské krizi se již situace stala neúnosnou a de Gaullova vláda vytvořila návrh nové ústavy. Ta Francii přeměnila na poloprezidentský systém a první hlavou tohoto nového uspořádání se stal právě Charles de Gaulle, který byl v prosinci 1958 zvolen prezidentem.

---

²¹ Citace: Nálevka str. 158

²² History of Algeria, www.historyworld.net

²³ Takovýto orgán byl vytvořen poprvé od Velké francouzské revoluce, kdy měl za úkol stabilizovat zemi a řídit reformy.

²⁴ Plechanovová, str. 185

²⁵ Nálevka, str. 160

Byla zahájena tajná jednání s FLN, které, po několika tvrdých porážkách od francouzské armády, přesunulo své vedení do Násirova Egypta, který se stal největším spojencem alžírských povstalců. Na těchto setkáních se připravoval program oficiálních vyjednávání, která proběhla ve dvou kolech (červen 1960 a květen-srpen 1961). Informace o jednáních pobouřila pieds-noirs a armádu, která tak ztratila důvěru v de Gaulla. Některé její špičky v Alžírsku dokonce začali připravovat vzpouru a vojenský převrat ve Francii. Byla vytvořena Organizace tajné armády (OAS), která se snažila udržet koloniální režim i nadále.²⁶

Jednání byla neúspěšná a naplno se ukázalo, že Francie již natrvalo ztratí přístup k nerostnému bohatství oblasti. Poslední jednání, která proběhla ve švýcarském městě Evian se již nesla v duchu téměř jistého schválení alžírské nezávislosti. Smlouva byla přijata a následné referendum potvrdilo touhu Alžířanů po nezávislosti. V září 1962 vstoupila v platnost a Alžírsko se stalo nezávislým státem.

Ranné vztahy mezi Francií a Alžírskem

Vztahy mezi nově vzniklou republikou, v jejímž čele stanul jeden z hlavních představitelů FLN Ahmed Ben Bella, a její bývalou koloniální velmocí, byli bezprostředně po ukončení konfliktu upraveny hlavně mírovými smlouvami uzařenými v Evianu 18. Března 1962.

Evianské smlouvy, kdo vlastně vyhrál?

Zkrachovalá jednání v průběhu let 1960 a 1961 ukázala, že jakákoliv možnost o změnu statutu Alžírka v rámci Francie je nemožná. Evianská jednání už se tak nesla v jasném duchu budoucí nezávislosti a podmínky dojednané ve smlouvě byly prakticky splněním všech požadavků FLN.

V této kapitole se pokusím rozebrat obsah dokumentu ukončujícího válku trvající osm let, která si vyžádala přes *300 000 obětí*²⁷. Jeho obsahem nebylo pouze ukončení bojů a podmínky vzniku samostatného Alžírka. Řeší

---

²⁶ Nálevka, str. 162

²⁷ Plechanová, str. 188

se zde také otázky ekonomické a otázky následných politických a diplomatických vztahů.

Politické a ekonomické aspekty dohod

Tato část Evianských smluv se pokusila ujasnit, jak budou vypadat následné vztahy mezi zeměmi. Francie si samozřejmě chtěla udržet velký vliv v zemi, ovšem po alžírském vyhlášení nezávislosti již bylo jisté, že to Francii bude stát nemalé úsilí, které může také skončit neúspěchem. Alžírsko opustilo francouzskou měnovou unii, čímž se zřeklo francouzského franku a vytvořilo si vlastní měnu²⁸.

Avšak Francie si samozřejmě jisté záruky v Alžírsku vyjednala. Vzhledem k nerostnému bohatství této země se ve smlouvách ujistila, že jejich společnosti mají od alžírské vlády garantováno stejné zacházení jako místní. Zároveň si vyžádala, aby se po tři následující roky nezměnil statut francouzských ropných společností, které v oblasti podnikají.

Ovšem i Alžírsko si vyjednalo některé výhody, které měly vést k jeho úspěšnému přeměnění na svobodný a prosperující stát. Francie se zavázala podporovat ekonomiku této severoafrické země částkou ve výši jedné miliardy franků každý rok po dobu 3 let. Taktéž nabídla své specialisty a techniky, kteří novému státu měli pomoci v jeho rozvoji. Ti budou v zemi fungovat pod správou organizace saharské spolupráce, která za tímto účelem vznikla. Takovéto podmínky smluv poukazují, že Francie uznala nezávislost Alžírka a jedná s ním jako s opravdu rovnocenným partnerem.²⁹

Vojenské aspekty dohod

Dohody určily, že s platností od 19. března budou ukončeny veškeré vojenské operace. Tím oficiálně skončila válka, ačkoliv jednotky tajné armády vzbouřených pieds-noirs dále bojovali proti faktu, že má Alžírsko získat nezávislost.

Ovšem vojenských zležitostí se v této smlouvě řešilo mnohem více a většina z nich měla silné důsledky právě pro následné vztahy mezi oběma

---

²⁸ Tou je alžírský dinár.

²⁹ Informace na základě Evianských dohod z roku 1962.

zeměmi. Pro Francii bylo Alžírsko důležité nejen z hlediska ekonomického, tedy nerostných surovin, ale bylo také velmi strategicky důležité. Díky němu ovládala Francie velkou část Středoziemního moře a fakt, že Alžírsko leží v Africe, otevíral francouzskému vlivu brány na černý kontinent. Právě z těchto důvodů měla francouzská strana velký zájem na udržení svých základen v oblasti. To se však podařilo pouze částečně. Smlouvy přiznaly Francii nárok na vojenské základny Mers el-Kebír a Oran, ale to pouze na omezenou dobu 15 let. Po této lhůtě bylo možné užívání základen prodloužit, ale již to bude na základě běžných vztahů mezi dvěma nezávislými zeměmi. Důležitá byla pro Francouzskou armádu a vědu také oblast ve střední části Alžírska. Toto pouštní území sloužilo jako testovací střelnice pro francouzské jaderné zbraně a právě zde byl 13. února 1960 proveden první francouzský jaderný test. Evianské smlouvy Francii zajistily používání střelnice na dalších 5 let.³⁰

Zároveň dostala Francie záruky, že na území Alžírska může po tři další roky být přítomno 80 000 francouzských vojáků.³¹ Ti zde měli sloužit jako záruka klidu a stability do vytvoření samostatné alžírské armády. Nutno podotknout, že pro francouzská vojska nebyly první měsíce a roky alžírské nezávislosti jednoduché, protože situace v zemi byla velmi nestálá a hrozila přerůst v občanskou válku.³²

Důsledky smlouvy

Ukončení války a vytvoření nezávislého alžírského státu bylo jednoznačným vítězstvím alžírského nacionalistického hnutí FLN. Francie sice ztratila absolutní kontrolu nad územím, ovšem vyřešení tohoto zdlouhavého konfliktu bylo i pro samotné Francouze „vítězstvím“. Jednalo se o opravdu nebezpečnou situaci, ve které se na přelomu padesátých a šedesátých let 20. Století Francie nacházela. To dokazuje, že válka v této oblasti byla, společně s fiaskem v Asii, nejviditelnější a hlavně bezprostřední příčinou změny celého politického systému.

Tak jak byly Evianské dohody přijímány s nadšením mezi Alžířany, setkaly se s naprostým zklamáním a rozčarováním ze strany pieds-noir.

---

³⁰ Škočová, Alžírsko od vyhlášení nezávislosti do současnosti (1962 - 2007). online text

³¹ tamtéž

³² Informace na základě Evianských dohod z roku 1962.

Z jejich pohledu nebylo dostatečně zajištěno právo na majetek, který nabyli během kolonizace a celkově v nich nejsou zakotvena jejich práva. Vzhledem k nevráživosti, kterou zde Alžířané k pieds-noir cítili, je zřejmé, že obavy o budoucnost v Alžírsku mohly mít opodstatnění.

Již první roky alžírské nezávislosti ukázaly, že pieds-noir se nedokázali smířit s tímto faktem. Ovšem ani nenávist Alžířanů vůči nim se nezmenšila, ba naopak pod vlivem v té době již legální a legitimní strany FLN se neustále zvětšovala, a brzy došlo k nevyhnutelné situaci. *„Po válce nastal masový exodus kolónů – na 900 000 Francouzů a 40000 profrancouzských muslimů emigrovalo do Francie.“*³³

Následné vztahy mezi zeměmi byly silně ovlivněny, nejen touto vlnou stěhování obyvatel, ale také samotným vývojem uvnitř Alžírska, který byl komplikovaný a režim, který zde byl nastolen ke zlepšení vztahů rozhodně nenapomáhal.

Od nezávislosti do 90. let

Po uzavření míru s Francií a nabytím nezávislosti se vytvořila prozatímní vláda, kterou vedl Benyoucef ben Khedda. Ovšem silná opozice představovaná FLN vytvořila silný odboj a tento boj o moc, jak jsem již výše nastínil, opravdu směřoval k občanské válce. FLN mělo dva hlavní vůdce. Těmi byli Ahmed ben Bella a Houari Boumedienne. Následně vstoupili ozbrojené jednotky ben Belly a Boumedienna do hlavního města Alžíru a převzaly moc nad celým státem. Do čela se postavil právě ben Bella a postupně začal tvořit na území státu autoritativní režim. FLN se stala jedinou legitimní a povolenou stranou, načež se začaly prosazovat levicové reformy, které měly vést k rychlé industrializaci země.

Takovéto kroky vedly ovšem spíše k propadu hospodářství, než k jeho růstu. Odchod pieds-noir ze země znamenal, že většina půdy, kterou do té doby vlastnili přestala být zemědělsky využívaná a Alžírsko, které v době koloniálního systému mělo značnou nadvýrobu zemědělských plodin určených k exportu, se během několika let stalo závislé na dovozu potravin ze zahraničí. *„Ben Bella se také snažil vytvořit socialistickou společnost, ale jeho*

---

³³ Citace: Škochová, *Alžírsko od vyhlášení nezávislosti do současnosti (1962 - 2007)*, online text

reforms did not solve the rising economic problems. The departure of the French led to a collapse in investment in production of more than 95%.”³⁴

Vztahy s Francií v této době příliš nepřekračovaly rámec dohodnutý v Evianských smlouvách. Po vypršení ekonomické pomoci, tedy po třech letech, se další spolupráce v tomto ohledu nevytvářela a Alžírsko se vydalo cestou socialistického zřízení, které se přiklonilo spíše k Sovětskému svazu. Ten považoval Alžírsko za strategickou zemi z hlediska svých zájmů, ale od bližší spolupráce a případným získáním kontroly nad tímto severoafrickým státem mu blánily právě Evianské smlouvy, které ještě na několik dalších let umožňovaly Francouzům částečnou vojenskou přítomnost. O vlivu francouzském vlivu na politiku Alžírska se prakticky nedá hovořit, neboť režim sám se skrze proklamování neochoty ke spolupráci legitimizoval. Francie se pro Alžírsko měla stát oním vnějším nepřítelem, před kterým zemi dokáže ubránit pouze FLN. *„Vzhledem k tomu, že se vydalo podobnou cestou jako země v jiných částech Afriky, Alžírsko také stihl podobný konec tohoto režimu. Ben Bella se stal obětí vojenského převratu... Boumédienné, jako hlava revoluční rady, prohlásil, že se pokusí vytvořit „opravdový“ socialismus, ne jako ten předchozí plný zkorumpovaných osob, jaký byl ten ben Belly. Ve skutečnosti nicméně nová vláda vykazoval stejné autoritářské tendence, jako ten předchozí. Armáda a FLN ovládli státní instituce...”³⁵*

Po smrti Boumédienna v roce 1978 nastoupil na jeho místo Chadli Benjedid. Z počátku se zdálo, že bude pokračovat ve vládnutí podobným stylem, jako jeho předchůdci, ovšem situace, která se v Alžírsku stále zhoršovala ho přinutila otevřít, na začátku 80. let, do té doby tabuizované téma; vztahy s Francií. Ekonomická situace Alžírska se spíše zhoršovala a bylo nutné opět otevřít svou zemi pro francouzské obchodníky, kteří by Alžírsku pomohli. Svou roli v takovéto změně postoje mohl hrát také fakt, že se francouzským prezidentem se stal kandidát socialistické strany François

---

³⁴ Škochová, Alžírsko *od vyhlášení nezávislosti do současnosti (1962 - 2007)*, online text

³⁵ Having taken similar options to countries in other parts of Africa, Algeria also replicated many of these regimes' fate. Ben Bella became a casualty of a military coup d'état... Boumédienné, as head of the Council of the Revolution, declared that he would attempt to build 'authentic' socialism, unlike the previously corrupt personalist Ben Bella regime. In reality, however, the new government displayed most of the authoritarian tendencies of its predecessor. The army and the FLN monopolised state institutions... (Thomson, A. *An Introduction to Africam Politics*. London and New York : Routledge, 2003. str. 233)

Mitterrand.³⁶ V roce 1981 přijel na oficiální návštěvu Alžírsku. Navíc zde došlo k podepsání smlouvy, která ukončila spory ohledně ropného průmyslu, kterému se věnovaly Evianské dohody a po jejichž vypršení byly francouzské společnosti, působící v tomto odvětví, znárodněny alžírskou vládou. Právě tato návštěva prezidenta Mitterranda se stala prvním krokem k postupnému zlepšování vztahů mezi zeměmi. Během návštěvy pronesl projev v němž vyzval svět, že „*Francie a Alžírsko jsou schopny překonat sváry minulosti ... Toto mělo být řečeno již před mnoha lety.*“³⁷

Nebyla to však první oficiální návštěva francouzského prezidenta v Alžírsku od vyhlášení nezávislosti. V roce 1975 navštívil zemi prezident Valerie Giscard-d'Estaing³⁸. Již před tím o Alžírsku jednal s americkým ministrem zahraničí Kissingerem. Tématem jejich rozhovorů byl již zmiňovaný ropný průmysl, který byl v té době již zestátněn.³⁹ Tato návštěva však nebyla velkým průlomem v případném oteplování vztahů mezi zeměmi, neboť tehdejší Boummédienův režim takovou možnost nedovoloval. Ta mohla přijít opravdu až s personální změnou v čele Alžírsku.

V průběhu osmdesátých let se kontakty mezi Francií a Alžírskem postupně prohlubovaly. Zájem Francie o situaci v Alžírsku a její stabilitu však měl ještě jeden důvod. Bylo zřejmé, že v případě nepokojů, či vypuknutí násilného konfliktu na území Alžírsku, dojde k velkému přesunu arabského obyvatelstva právě do Francie. Neboť v této zemi již mají své příbuzné, kteří do země přišli již dříve.⁴⁰

V knize *Algeria, 1830-2000: a short history* rozdělují autoři francouzsko-alžírské vztahy v 80. letech na tři základní témata. Prvním byla již zmiňovaná emigrace. Druhým bodem byli taktéž imigranti, ale tzv. imigranti druhé generace. Tedy potomci Alžířanů, kteří do země přišli. Tito již ve Francii narození lidé mají francouzské občanství, ale autoři knihy si pokládají otázku, zda jsou skutečnými Francouzi. Tento rozměr vzájemných vztahů je dodnes aktuální, protože existují obrovské problémy s asimilací těchto „Beurs“, jak se

---

³⁶ Grimaud, *Algeria and Socialist France*

³⁷ France and Algeria are capable of overcoming the discords of the past ... These things should have been said a long time ago“ *The Courier* . Nov.30. 1981

³⁸ <http://courses.wcupa.edu/jones/his312/lectures/algeria.htm>

³⁹ The Prescott Courier, *Kissinger meets with d'estaing*. 10. července, 1975

⁴⁰ Chafer, T.. *French African Policy: Towards Change*. African Affairs. 1992. str. 47

jim ve francouzštině přezdívá. Třetím bodem bylo sociální zabezpečení. Od roku 1965 se Alžírsko domáhalo 1 miliardy Franků jako odškodnění. Toto téma Francie stále odmítá řešit, neboť tento požadavek nepovažuje za oprávněný.⁴¹

Liberalizace alžírských poměrů se promítla také do ekonomických vztahů obou zemí. Velkým krokem k tomu bylo povolení soukromého podnikání, čímž se také mohl zvětšit objem financí, které do Alžírska přicházeli ze zahraničí. A právě velký vliv si chtěly vybudovat francouzské společnosti, jak soukromé, tak i státní.⁴²

Benjedidův režim v druhé polovině 80. let nebyl schopen se vypořádat s reformami a nespokojenost obyvatel začala silně rozkývávat jeho stabilitu. Stoupat začala obliba stran, které se profilovaly jako islamistické. Tyto strany samozřejmě nepodporovaly další spolupráci s Francií a snažily se i nadále udržet v zemi představu francouzského nepřítele. Tyto strany zaznamenaly velký úspěch na počátku devadesátých let v komunálních a následně parlamentních volbách. Proti takovému výsledku se ohradila armáda a vytvořila vojenský režim.

Tento puč mohl prakticky znemožnit postupně se znovutvořící partnerství. Ačkoliv držela zemi velmi pevně v rukou za použití nedemokratických praktik, následná vojenská správa země pokračovala ve snahách o spolupráci. Ovšem, ta se později změnila v něco většího, než pouhé zvláštní bilaterální vztahy dvou zemí.

Vztahy mezi zeměmi po konci studené války

Již během studené války se vztahy mezi Alžírskem a Francií začaly prohlubovat. Ovšem v té době byl hlavním partnerem pro tuto africkou zemi východní blok a zejména východoevropské satelity Sovětského svazu. A vztahy s Francií měli pouze jisté ekonomické rozměry, které se týkaly zejména alžírské ropy a zemního plynu, což byly toho času hlavní exportní komodity země.

---

⁴¹ Stora B. a kol. *Algeria, 1830-2000: a short history*. New York : Cornell University Press, 2004. str. 188

⁴² DILLMAN, Bradford L. *State and Private Sector in Algeria : The Politics of Rent-seeking and Failed Development* . Oxford : Westview Press, 2000. str. 16

Během vypuknutí občanské války v Alžírsku se Francie velmi silně angažovala na mezinárodním poli ve snaze tento konflikt urychleně vyřešit. Na tiskové konferenci s německým kancléřem Kohle oznámil, že hodlá svolat konferenci Evropské unie, která by se nalezením řešení měla zabývat. Tím velmi překvapil tehdejší francouzskou vládu, která takto silný výrok prezidenta nečekala.⁴³ Velmi ostrá však byla reakce alžírské vlády. Ministr zahraničí Abdelkader Taffar oznámil, že „*Alžírská vláda nebude akceptovat jakékoliv vměšování do své vnitřní politiky*“⁴⁴ Je tedy zřejmé, že ačkoliv se vztahy mezi oběma zeměmi již od 80. let zlepšovaly, stále zde panovala velká nedůvěra ze strany Alžířanů a jejich vlády. Takovéto obranné výroky opravdu poukazují na stálé obavy z francouzského vlivu.

Je nutné také podotknout, že velkou zásluhu na rozšíření spolupráce Francie a Alžírska v 90. letech je možné přiznat prohlubování evropské integrace. Ve spojitosti s vytvářením struktur společné zahraniční politiky se objevila šance dát vztahům s Alžírskem komplexnější podobu. Projekt, který se začal v polovině devadesátých let vytvářet překročil tuto komplexnost a přivedl ke spolupráci s Alžírskem i ostatní země EU. Ovšem nejednalo se o záležitost týkající se pouze Alžírska, ale prakticky celého středomořského regionu.

Barcelonský proces

Vznik Barcelonského procesu

Spolupráce Evropského společenství se zeměmi středomořského regionu se dá datovat již k šedesátým letům dvacátého století. V té době byly postupně se zeměmi v regionu středomořského moře uzavírány smlouvy, které měly vytvořit podmínky pro možnou spolupráci. „*Charakteristické pro toto období bylo uzavírání bilaterálních dohod. Jednalo se buď o časově neomezené ... a časově omezené ... dohody o přidružení, či o nepreferenční obchodní dohody ... a preferenční obchodní dohody (Španělsko – 1970, Izrael – 1970, Portugalsko, Alžírsko, Egypt, Libanon – 1972).*“⁴⁵

---

⁴³ Whitney, *Mitterrand's Call for Europe Talks on Algeria Stirs Paris Split* The New York Times, Feb 7, 1995

⁴⁴ Khiari, *Algeria tells Mitterrand to mind his own business*. The Daily Gazette, Feb 5, 1995

⁴⁵ Pavel, J. *Euro-středomořské partnerství a program MEDA*. Bakalářská práce, 2005. str. 11

Je zřejmé, že spolupráce se zeměmi tohoto regionu a tedy i Alžírskými již do jisté míry byla smluvně zakotvena. Co však státy Evropských společenství motivovalo k dalšímu prohlubování těchto pout?

Jedním z důvodů může být pocit jisté odpovědnosti evropských zemí za situaci ve svých bývalých koloniálních državách. To však nemůže být jediným důvodem, neboť je například velmi těžko představitelné, že by Francie jen kvůli pocitu jakési viny za zaostalost Alžírskými tak mocně „lobbovala“ v evropských společenstvích, aby s ním bylo nějak zvláště zacházeno. Další důvody jsou však čistě praktické a pragmatické. Evropa v té době byla, a dodnes je, závislá na dovozu nerostných surovin. A země jako je například i Alžírsko toto bohatství mají. Zároveň by se posílení pozice Evropy v regionu promítlo také ve zvýraznění jejího vlivu na globální politiku.

Francie však již od počátku působení F. Mitterranda v prezidentském křesle usilovala o prohloubení vztahů se Severní Afrikou. Tehdy byla tato politika pojmenována jako „Arabská politika Francie“⁴⁶. S počátkem 90. let se tato politika dále rozšiřovala a francouzští představitelé začali podporovat myšlenku regionalizace těchto vztahů, která by měla být založena na zapojení jak států ES/EU, které v tomto regionu měly své strategické zájmy, tak i zemí nacházejících na „opačném břehu“ Středozemního moře. Tak postupně vznikla „Středozemní politika Francie“, která vyústila až v Barcelonskou konferenci.⁴⁷

Jolyon Howort ve svém díle rozlišuje 4 základní důvody, proč Francie cítila potřebu s tímto regionem a zejména s Alžírskem spolupracovat. *„Za prvé, ve Francii, Itálii, Španělsku a částečně i Řecku vzrůstá zájem o přeformulování cílů EU skrze naléhavou potřebu pozornosti ve Středozemní oblasti. Za druhé, uvědomění si, že Francie jakožto národní aktér má stále menší vliv na události v regionu mimo svoji pozici vedoucího členu EU. Za třetí, zjištění, že Arabský svět se od války v Zálivu stal rozsáhlejší a mnohem komplexnější. A za čtvrté uznání faktu, že „Evropský vliv“ Francie ve*

---

⁴⁶ Politique arabe de la France. Schmid, D. *“Is France Back in the Mediterranean?”*. str. 4

⁴⁷ Schmid. str. 4-6

*středomoří začíná (a končí) zeměmi Magrebu. Dále, od roku 1992 je vliv Francie nejviditelnější v Alžírsku.*⁴⁸

Pilíře Barcelonského procesu

Spolupráce, která byla v roce 1995 v Barceloně započata byla pro praktické účely rozčleněna do tří pilířů. Ty umožňují lépe koordinovat fungování celé skupiny států a jejich vztahy tak dělí na několik témat.

Prvním pilířem je spolupráce v oblasti politiky a bezpečnosti. Tato oblast je zřejmě nejdůležitější pro státy Evropské unie, neboť skrze tuto problematiku si Unie může upevňovat svou pozici v regionu a případně mít vliv na politickou situaci v těchto oblastech.

Naopak pro státy oblasti Středozemního moře byl důležitý druhý pilíř, tedy ten, který se zabýval ekonomikou a financemi. Je to pochopitelné, neboť pro země středozeří byla Evropská unie partnerem číslo jedna, avšak pro samotnou EU nebyl tento region největší prioritou, co se týče ekonomické spolupráce. Hlavním úkolem tohoto pilíře bylo vytvoření bezcelní zóny mezi státy regionu a EU. Mimo to se státy Evropské unie zavázaly podpořit vlády ostatních zemí částkou převyšující 4,5 miliardy Eur. K této částce se v roce 2000 přidalo dalších více než 5 miliard Eur, jako další fáze ekonomické podpory středomořského regionu. Tyto finance byly do cílových zemí přidělovány v podobě grantů, rizikového kapitálu či subvencí úroků půjček od Evropské investiční banky.⁴⁹

Francie sama je velkým zastáncem a podporovatelem tohoto programu. Francouzský prezident Sarkozy dokonce v roce 2007 označil 5 severoafrických zemí (Maroko, Alžírsko, Tunisko, Mauritánie a Libye) a 5 států

---

⁴⁸ First, a growing concern, shared with Italy, Spain and to some extent Greece, to recalibrate the EU's recent central European focus through urgent attention to the Mediterranean area. Second, the realization that France as a national actor had increasingly less clout in the region other than as a leading member of the European Union. Third, the recognition that the Arab world since the Gulf War, had become plural and ever more complex. Fourth, an appreciation that France's European influence in the Mediterranean began (and arguably ended) in the Maghreb. Furthermore, as had been the case ever since 1992, the key to France's role in the Maghreb was to be sought in Algeria. (Howoth, J. *France and Mediterranean in 1995: From Tactical Ambiguity to Inchoate Strategy?*str. 157-158

⁴⁹ Data z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:34:32000R2698:CS:PDF>. Citováno 10.4.2010

EU (Francie, Španělsko, Itálie, Portugalsko a Malta) za jádro budoucí spolupráce na této úrovni.⁵⁰

Posledním tématem, ke kterému se státy v rámci třetího pilíře své spolupráce zavázaly, jsou společenské a kulturní otázky a lidské zdroje. Za tímto názvem se skrývá kooperace států EU a zemí středomoří v oblasti odhalování organizovaného zločinu, zejména pašování drog a nelegální migrace, kulturních akcí, majících za cíl porozumění mezi národy, či spolupráce v oblastech vzdělávání. Tím se míní mnohé studijní výměny jak studentů, tak pedagogů.

Alžírsko v rámci Barcelonského procesu

Než se podíváme, jak se Alžírsko účastnilo Barcelonského procesu, je vhodné nejprve připomenout situaci, ve které se země nacházela na počátku 90. let. Již v předchozích kapitolách jsem nastínil, že liberalizace, kterou země koncem 80. let procházela vytvořila vhodné prostředí pro islamistické strany. Ty se těšily stále větší podpoře a hrozilo, že se z Alžírska stane Islámská republika (podobně jako se tomu stal například v Íránu). Následně provedla armáda puč, kterým se pokusila tuto možnost odvrátit. To rozpoutalo v zemi občanskou válku, která začala roku 1992 a v některých regionech pokračuje prakticky dodnes. O reakci Francie na tuto událost jsem se zmínil již výše. Jedná se o konflikt mezi Frontou národního osvobození (FLN) a Islámskou frontou spásy (FIS). Největší boje probíhali mezi léty 1993 a 1997. V roce 1997 došlo k dalším volbám, které ukázaly, že občané Alžírska se velmi zklamali v náboženských stranách, neboť drtivě zvítězilo vládní FLN. Situace se dále uklidňovala, v roce 2000 byla FIS rozpuštěna a na základě prezidentské milosti byli její zástupci beztrestní. Ovšem několik skupin odmítlo složit zbraně a v odlehlejších regionech země provádějí i nadále útoky proti zástupcům vlády.⁵¹

Na pozadí takového vývoje v zemi je zřejmé, že počátek Barcelonského procesu přinášel ze strany Evropské unie vůči Alžírsku spíše nedůvěru a pocit nejistoty. Panovaly obavy, aby finanční pomoc, kterou Unie

---

⁵⁰ Sarkozy sounds out basis for Mediterranean Union, euractiv.com

⁵¹ Škochová, Alžírsko *od vyhlášení nezávislosti do současnosti (1962 – 2007)* online text

poskytovala nepodporovala vojenské operace, či dokonce teroristické organizace. Navíc bylo velmi komplikované tuto pomoc využívat, neboť snaha přivést do země investory, což je také jeden z cílů Procesu, je v takovémto případě prakticky nemožná.

Na druhou stranu se spolupráce dala využít k politickému nátlaku na zemi, aby situaci nějak řešila a došlo tak k rychlému ukončení bojů a stabilizaci situace. Tento tlak vytrval právě až do roku 1998, kdy se konaly svobodné volby, v nichž kandidovalo vícero politických subjektů.

Další posun ve vztazích k Evropské unii a tedy i Francii, která tuto spolupráci stále považovala za své „dítě“, nastal v roce 2004. V tomto roce se konaly prezidentské volby, v nichž si znovuzvolení zajistil Abdelaziz Bouteflika, a to drtivým výsledkem 85% všech hlasů. Situace v zemi se oproti předchozím rokům značně uklidnila a projekty, z nichž mnoho bylo právě kvůli nestabilitě země zastaveno, či ani nezačaly, mohly opět fungovat tak, aby pomohly v rozvoji Alžírsko. Stále ovšem není situace úplně nakloněná veškerým projektům, neboť jak se zmiňují ve své knize pánové Vasconcelos a Joffé: „... že koncept míru, který jak se zdá alžírské autority dodržují je „klidem zbraní“, ale ne politickým mírem, který vyžaduje morální a etickou dimenzi a normy a transparentní pravidla respektovaná všemi.“⁵²

Bilaterální vztahy Francie a Alžírsko

Jak již bylo v minulé kapitole řečeno, prakticky veškerá spolupráce mezi Alžírskem a Francií, coby jeho bývalým koloniálním „pánem“ se v současnosti odehrává v rovině multilaterání na půdě Barcelonského procesu. Ten se v roce 2008 přejmenoval na Unii eurostředomořských států a stal se tak právoplatnou organizací s vlastními orgány, jako je parlament, či stálý orgán prezidentství.

Z tohoto důvodu se bilaterální styky obou zemí soustředí hlavně na politická témata. Občas také Francie hraje právě prostředníka mezi Alžírskem a samotnou Evropskou unií. To je velmi dobře vidět na příkladu vízové politiky

---

⁵² ... that the concept of peace that the Algerian authorities appear to hold is that of „peace of arms“, but not a political peace, which demands a moral and ethical dimension and norms and transparent rules respected by all. (Vasconcelos, Joffé *The Barcelona Process : building a Euro-Mediterranean regional community*. London and Portland : Frank Cass Publishers, 2000. str. 126)

Unie vůči Alžírsku. V roce 1995 v souvislosti se stále silící intenzitou občanské války v tomto severoafrickém státě, se Evropská unie (a tedy i Francie) rozhodla zavést Alžírčanům vízovou povinnost při cestě na území Unie. Při své návštěvě v roce 2003 byl tehdejší francouzský prezident Jacques Chirac obeznámen s nespokojeností Alžírčanů ohledně této situace. Při té příležitosti slíbil, že zajistí, aby se čekací doba na vízum snížila. Následně se rozběhla jednání Evropské unie o tomto návrhu a roku 2006 již nový prezident Nicholas Sarkozy během své oficiální cesty po Alžírsku oznámil, že se doba na vydání víza sníží na maximálně 15 dní. Abych dokázal, že se nejedná o jakýsi okrajový problém, je vhodné uvést, že každoročně je v Alžírsku podáno 250 000 žádostí o vstup na území EU a 60% z nich je úspěšných.⁵³

Na příkladu návštěvy francouzského prezidenta Sarkozyho v Alžírsku můžeme poukázat i na další dimenzi vztahů mezi oběma zeměmi. Velmi častým tématem bilaterálních setkání vůdců Francie a Alžírska je také společná historie. Tedy období, kdy bylo Alžírsko koloniální državou Francie. Časté jsou výroky na obou stranách, které tuto dobu berou z jedné strany, jako pouto, které povrzuje blízkost obou národů. Tato myšlenka se objevuje spíše u francouzských politiků. Na stranu druhou se radikálnější alžírští politici čas od času nechají slyšet, že by rádi slyšeli ze strany Francouzů omluvu za činy, které proti lidu Alžírska spáchali.

A právě ona návštěva francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho v roce 2006 přinesla jistý obrat. Ve svém projevu velmi zručně označil bývalý koloniální systém za nespravedlivý. Tím částečně upokojil alžírské nacionalisty a zároveň se příliš nezpronevěřil tradičnímu odmítání omluvit se za tuto dobu. Omluvu odmítl se slovy: „*Řekl jsem Abdelaziz Belkhademu (předseda vlády Alžírska), že nemůžete žádat, aby se synové omlouvali za chyby svých otců.*“⁵⁴

Takovýto přístup Francie jistě napomáhá dalšímu rozvoji vztahů a možné přátelství mezi těmito dvěma národy se nyní zdá rozhodně blíže, než před dvaceti lety. Ovšem nejedná se o důsledek nějakého smíření Alžírčanů s historií, ta v nich stále přetrvává a udržuje v nich jistou opatrnost vůči

---

⁵³ *It's so hard to say sorry.* Economist, 2006

⁵⁴ „I told Abdelaziz Belkhadem [Algeria's prime minister] that you can't ask sons to say sorry for their fathers' mistakes," (*It's so hard to say sorry.* Economist.)

Francouzům. Je to pozůstatek také období, kdy se alžírští představitelé snažili Francouze ukázat jako ty, kteří chtějí opět obnovit svůj vliv a získat Alžírsko zpět pod svou nadvládu.

Zřejmě nejdůležitějším důvodem, proč se vztahy tak enormně zlepšují je pragmatické uvažování současných vůdců tohoto severoafrického státu. Uvědomují si potřebu zahraniční pomoci a také ochotu Francouzů ji poskytnout.

Závěr

Konec koloniálního systému znamenal pro Francii absolutní změnu. Země se dostala do naprosto nového prostředí a hlavně do nového postavení v rámci světa. To bylo oslabeno již porážkou a devastací Francie ve druhé světové válce. A rozpad koloniálního panství, které se rozkládalo prakticky po celém světě její globální vliv na pozadí studené války prakticky minimalizoval, což vedlo také ke krizi a následné změně celého politického systému země.

Již v úvodu své práce jsem napsal, že Francie promeškala správný okamžik, kdy provést reformy a tím si zajistit přízeň Alžířanů. Takové kroky mohly pomoci udržet Alžírsko pod francouzskou vládou. Avšak snaha permanentně udržovat stav země v předindustriálním období spíše přilívala olej do ohně vzájemných vztahů, které se již tak nedaly považovat za dobré.

Průběh dekolonizace, jak jsem již výše popsal, proběhl velmi krvavou cestou a následný vývoj politického systému a politické kultury v Alžírsku prakticky znemožňoval navazování bližších vztahů. Vyjímkou byly Evianské dohody. Ty jakožto smlouvy zakládající samostatný alžírský stát se vzájemnými vztahy zabývaly. V mnoha ohledech si, díky těmto smlouvám, Francie alespoň dočasně vliv v regionu udržela a mohla tak ještě několik dalších let omezeně zasahovat do podoby Alžírka. Ale tomu nenahrávala velká nestabilita státu, který se potácel na pokraji občanské války a během prvního roku vyvrcholila až státním převratem.

Ani samotné Evianské dohody se nedají považovat za výborný dokument, který by problémy vyrovnání se mezi Francií a Alžírskem vyřešil. Prakticky nulově jsou zde zmíněni bílí obyvatelé Alžírka, tedy Francouzi, kteří zemi kolonizovali. To mělo také za následek masivní exodus bílého obyvatelstva, což velmi negativně ovlivnilo alžírskou ekonomiku, neboť většina podniků a farem byla držena právě v rukou pieds-noirs.

Následná léta alžírské nezávislosti byla ve znamení příklonu k Sovětskému svazu. V této době se režim skrze nedůvěru a nepřátelství vůči Francii legitimizoval a snažil se tak udržet svou integritu. A zároveň, stejně jako mnoho jiných arabských zemí, které ve 20. století nabyly nezávislosti se vydalo i Alžírsko cestou socialistického zřízení. To ovšem příliš nefungovalo. Příčin oné nefunkčnosti je mnoho. Může jí být velmi nestabilní situace v zemi,

odklon od Francie, která byla ochotná po nabytí svobody s touto severoafrickou zemí i nadále spolupracovat, či příliš malá pomoc ze strany SSSR, od něhož tehdejší vůdci Alžírska očekávaly podporu materiální a politickou.

Přelom osmdesátých a devadesátých let přinesl Alžírsku mnohé změny. Některé byly k lepšímu, jiné naopak situaci v zemi ještě více zkomplikovaly. Jasným pozitivem pro Alžírsko bylo uvolnění politického režimu a postupné oteplování vztahů s Francií. Vztahy se opět po mnoha letech odmítání prakticky všeho francouzského dostávaly do roviny, která slibovala možnou spolupráci. Ta, jak jsem již ve své práci popsal vyústila až ve vznik Barcelonského procesu a později Eurostředomořské unie. Je tedy zřejmé, že největší část spolupráce mezi Francií a její bývalou koloniální državou probíhala na multilaterálním základu spolupráce Evropské unie a celého regionu Středozemního moře a bilaterální vztahy obou zemí se, jak jsem již nastínil, věnují spíše politickým proklamacím. Ty se zaměřují na uklidnění radikálnějších alžírských politických elit a snaží se dosáhnout smíření v otázce historických křivd, kterých se Francie na své kolonii dopustila. Případně využívá Alžírsko Francii jako prostředníka pro komunikaci s Evropskou unií a také jako svého největšího podporovatele v jednáních Eurostředomořské unie, který pomůže prosadit mnohé návrhy výhodné pro Alžírsko.

Liberalizace poměrů s sebou však přinesla i jeden velký problém. Tak jako v mnohých jiných zemích oblasti sílily islamistické skupiny a v Alžírsku dospělo posilování těchto proudů až ve vypuknutí občanské války, kterou se do dnešních dnů nepodařilo úplně vyřešit, ačkoliv v současnosti se projevuje už jen v podobě občasných útoků proti státním úřadům v málo obydlených, okrajových oblastech země.

Vzhledem k argumentům, které jsem v průběhu práce přednesl je nutné hypotézu z úvodu částečně pozměnit. Tato hypotéza zněla: *Násilný průběh dekolonizace Alžírska měl dlouhodobý negativní dopad na vývoj vzájemných vztahů mezi Francií a samostatným Alžírskem*. Samozřejmě tato událost silně ovlivnila první roky Alžírské nezávislosti. Francie se stala vnějším nepřítelem, což pomáhalo udržet režim u moci. Následné ekonomické problémy, jež země prodělala ovšem donutily představitele vlády začít s Francií jednat a opět otevřít otázku vztahů se svou bývalou koloniální mocností. Kvůli této potřebě

bylo nutné odsunout otázku minulosti a přijít s novým pragmatickým pohledem na vztahy s Francií.

Téma historie a žádosti o omluvu ze strany Francie se objevují spíše sporadicky a téměř výhradně od zástupců nevládních radikálnějších skupin, které se stále profilují jako protifrancouzské. Tento pragmatický pohled se s největší pravděpodobností bude prosazovat i nadále, protože je naprosto zjevné, že umírněná politika v tomto směru Alžírsku velmi pomáhá a podporuje další prohlubování spolupráce v rámci Eurostředomořské unie. Taková spolupráce nepomáhá zlepšovat pouze vztahy s Francií, ale v dlouhodobějším horizontu by mohlo znamenat větší upevňování vztahů na africkém kontinentu. Zřejmě jedinou věcí, která by mohla ohrozit další pokračování Alžírsko-francouzských vztahů by byla náhlá a radikální změna alžírské vládní elity, nebo také další občanská válka.

Seznam použité literatury:

Primární literatura

EU. NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 2698/2000. In *ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ*. 2000, s. 316-323. Dostupný také z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:34:32000R2698:CS:PDF>.

European Commission [online]. 28/11/95 [cit. 2010-04-10]. Barcelona declaration. Dostupné z WWW: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/july/tradoc_124236.pdf.

Evianské dohody z roku 1962. Dostupný z WWW: http://www.rcd-algerie.org/maj/texte_fondateur/pdf1214117099LES_ACCORDS_D_EVIAN.pdf

President Chirac's opening speech at Africa-France summit, 15. February 2007 (citováno 28.4.2010) dostupné z WWW: <http://www.ambafrance-uk.org/President-Chirac-s-opening-speech,8499.html>

Sekundární literatura

ABUN-NASR, Jamil M. *A History of the Maghrib in the Islamic Period*. 1. Melbourne : Cambridge University Press, 1987. 428 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=jdlKbZ46YYkC&printsec=frontcover&dq=history+of+the+Maghrib+in+the+Islamic+period&hl=cs&cd=1#v=onepage&q=&f=false>. ISBN 0521331846.

DILLMAN, Bradford L. *State and Private Sector in Algeria : The Politics of Rent-seeking and Failed Development*. Oxford : Westview Press, 2000. 172 s. Dostupné z WWW: <http://www.questia.com/read/97897894?title=State%20and%20Private%20Sector%20in%20Algeria%3a%20The%20Politics%20of%20Rent-Seeking%20and%20Failed%20Development>

Europa [online]. 26.07.2005 [cit. 2010-04-09]. Barcelona Declaration and Euro-Mediterranean partnership. Dostupné z WWW:
<http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15001_en.htm>.

European Commission [online]. 22.12.2009 [cit. 2010-04-10]. The Barcelona Process. Dostupné z WWW:
<http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/barcelona_en.htm>.

FERRO, Marc. *Dějiny Francie*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 692s. ISBN 8071068888.

FERRO, Marc. *Dějiny kolonizací : Od dobývání až po nezávislost 13.-20. století*. 1. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 502 s. ISBN 9188071060215.

FIALA, Petr; PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

France's African Empira. *Current Events* [online]. December 9, 2005, 13, [cit. 2010-04-27].

GRIMAUD, Nicole. Algeria and Socialist France. *Middle East Journal* [online]. Spring 1986, 40, 2, [cit. 2010-04-26].

HANNOUM, Abdelmajid. The Historiographic State: How Algeria Once Became French. *History and Anthropology*. 2008, 19, 2, s. 91-114. ISSN 1477-2612.

HAYWOOD, John. *Atlas světových dějin*. 1. Bratislava : Nakladatelství Slovart, 2001. 240 s. ISBN 8072092499.

Histoire d'Algerie [online]. [cit. 2010-03-17]. LE MOUVEMENT POUR LE TRIOMPHE DES LIBERTES DEMOCRATIQUES. Dostupné z WWW: <http://www.1novembre54.com/Dossiers-LE%20MOUVEMENT%20POUR%20LE%20TRIOMPHE%20DES%20LIBERTES%20DEMOCRATIQUES.html>.

Historyworld [online]. [cit. 2010-04-27]. History of Algeria. Dostupné z WWW: <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?historyid=ac92>.

Howoth, J. *France and Mediterranean in 1995: From Tactical Ambiguity to Inchoate Strategy?* str. 157-178

CHAFER, Tony. French African Policy: Towards Change. *African Affairs*. Jan 1992, 91, 362, s. 37-51.

"Indochina." 2009. *Columbia Electronic Encyclopedia, 6th Edition* 1. *Academic Search Complete*, EBSCOhost (accessed February 28, 2010).

It's so hard to say sorry. *Economist* [online]. 11/18/2006, Sv. 381, [cit. 2010-04-11].

KERSAUDY, François; STARÝ, Pavel. *De Gaulle a Churchill : srdečná neshoda*. Vyd. 1. Praha : Themis, 2003. 526 s. ISBN 8073120232.

KHIARI, Rachid. Algeria tells Mitterrand to mind his own business. *The Daily Gazette* [online]. February 5, 1995. [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: <http://news.google.com/newspapers?nid=1957&dat=19950205&id=SAwxAAAAlBAJ&sjid=F-AFAAAAIBA&pg=2452,864193>

MEROM, Gil. *How democracies lose small wars : state, society, and the failures of France in Algeria, Israel in Lebanon, and the United States in Vietnam* . 1. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 295 s. ISBN 000178149.

NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století*. Vyd. 2. Praha : Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2005. 287 s. ISBN 8086493164.

PAVEL, Jan. *Euro-středomořské partnerství a program MEDA*. [s.l.], 2005. 63 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Mgr. David Muller.

PLECHANOVÁ, Běla, FIDLER, Jiří. *Kapitoly z dějiny mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha : Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997. 240 s. ISBN 808524179X.

PROFANT, Tomáš. *Global Politics* [online]. 24. Únor 2008 [cit. 2010-04-10]. Barcelona Process: Political Background and Goals. Dostupné z WWW: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/barcelona-process>. ISSN 1213-7685.

ROZET, M. Algerie. In ROZET, M; HOEFER, Feridand; FRANK, Louis. *L'Univers : ou Histoire et Description de tous les peuples, de leurs religions, moeurs, coutumes etc..* 1. Paris : L'Institut, 1850. s. 1-32. Dostupné z WWW: http://books.google.com/books?id=qtU1AAAAMAAJ&pg=RA1-PA193&dq=ifren&as_brr=1&hl=fr#v=onepage&q=ifren&f=false.

Sarkozy sounds out basis for Mediterranean Union. *EurActiv* [online]. 16 July 2007, [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: <http://www.euractiv.com/en/energy/sarkozy-sounds-basis-mediterranean-union/article-165541?Ref=RSS>.

Schmid, Dorothee. "Is France Back in the Mediterranean?". October 2007. (citováno 28.4.2010) Dostupný z WWW: <http://www.idec.gr/iier/new/EN/PaperDorotheeSchmidRethimnon.pdf>

STORA, Benjamin; TODD, Jane Marie; QUANDT, William B. *Algeria, 1830-2000: : a short history*. First printing. New York : Cornell University Press, 2004. 261 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=x> -

5XTVKW08C&pg=PA35&lpg=PA35&dq=Mitterrand+Algeria&source=bl&ots=E
lcVqm7j3Q&sig=-
n5h8eU4zrKKVfHSh2LjogIP9Rs&hl=cs&ei=es VS6mzOMbzOb6vyKcO&sa=X
&oi=book_result&ct=result&resnum=6&ved=0CCUQ6AEwBTg8#v=onepage&
q=Mitterrand&f=false>.

Škochová, Marie. *Alžírsko od vyhlášení nezávislosti do současnosti (1962 - 2007)* [online]. *E-polis.cz*, 20. únor 2008. [cit. 2010-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/231-alzirsko-od-vyhlaseni-nezavislosti-do-soucasnosti-1962-2007.html>>. ISSN 1801-1438.

The Courier - 30. listopadu. 1981. Dostupný z WWW: <http://news.google.com/newspapers?nid=892&dat=19811130&id=FawKAAAAIBAJ&sjid=DE0DAAAIBAJ&pg=4201,3350111>

The Prescott Courier. *Kissinger meets with d'estaing*. 10. července, 1975. Dostupný z WWW: <http://news.google.com/newspapers?nid=886&dat=19750710&id=GB4LAAAAIBAJ&sjid=WFADAAAIBAJ&pg=5866,156834>

THOMSON, Alex. *An Introduction to Africam Politics*. London and New York : Routledge, 2003. 288 s. ISBN 0-203-26593-9.

VASCONCELOS, Álvaro; JOFFÉ, George. *The Barcelona Process : building a Euro-Mediterranean regional community*. 1. London and Portland : Frank Cass Publishers, 2000. 223 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/books?id=TdPtbgY-klcC&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>>. ISBN 0-7146-5109-5.

WHITNEY, Craig R. Mitterrand's Call for Europe Talks on Algeria Stirs Paris Split. *The New York Times* [online]. February 7, 1995. [cit. 2010-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.nytimes.com/1995/02/07/world/miterrand-s-call-for-europe-talks-on-algeria-stirs-paris-split.html?pagewanted=1>>.